

Igen ett steg närmare en upplösning av det allmänt bindande kollektivavtalet

Torsdagen den 24 maj 2018 briserade en nyhet som skakade om den finska bageribranschen, då Antell meddelade att företaget avstår från sin bageriverksamhet och i fortsättningen fokuserar på restaurang- och kaféverksamhet. Till följd av detta beslut säger Antell-Leipomot Oy upp 101 anställda och avslutar sin bageriverksamhet.

Det här var inte vilken nyhet som helst om ett enskilt bageri som upphör, utan nu handlar det om att Uleåborgs äldsta företag, som grundades av **Katri Antell** år 1880 och idag heter Antell-Leipomot Oy, avslutar sin verksamhet.

Enligt tidningen Kalevas nyhet 24.5.2018 investerade Antell så sent som ifjol en miljon euro i bageriets nya produktionslinje. Men de stora satsningarna räckte ändå inte till för att rädda bageriet. Enligt samma nyhet har kaféerna och restaurangerna burit den förlustbringande bageriverksamheten redan i fem års tid.

Eftersom jag känner Antells historia och personer i företags ledning, är jag helt säker på att beslutet om bageriverksamhetens upphörande har fattats med stor sorg i hjärtat. Då man å andra sidan vet vad som hände det över 100-åriga Oy Primula Ab i början av 2010-talet*, har man större förståelse för Antells beslut. Primula hade en framgångsrik restaurang- och kaféverksamhet och en bageriverksamhet som gick med förlust. Trots detta beslöt Primula att satsa på bageriverksamheten och lät bygga ett modernt bageri i Träskända. Beslutet gjorde att de i slutändan bokstavligen förlorade allt och företags styrelsemedlemmar blev dessutom föremål för ett skadeståndsåtal på flera miljoner.

Jag har också tidigare i dessa ledare skrivit om att bageribranschens kollektivavtal är det allra stelaste inom industrin, medan restaurang- och kafébranschens avtal är ett av de flexiblaste. Jag har också konstaterat att företagen försöker frångå kollektivavtalet för de bagerianställda om det bara är möjligt. Endast de företag som måste följa kollektivavtalet gör det. En del har tolkat mina texter så att jag med vett och vilja vill provocera och irritera facket och kanske till och med arbetsgivarsidan.

I verkligheten handlar det ändå bara om att jag oroar mig djupt för den mångsidiga och heterogena finska bageri- och konditoribranschens framtid.

Det är självklart att man inte avslutar ett företags verksamhet endast på grund av kollektivavtalets stelhet eller flexibilitet, men var och en kan själv fundera över vilken eventuell effekt detta kan ha haft på Antells beslut. För några år sedan vann Finlands Livsmedelsarbetare en tolkningstvist mot Antell-bagerierna i arbetsdomstolen gällande användningen av deltidanställda. Arbetsdomstolen tolkade (TT 2016:6) ärendet ur arbetstagsidans perspektiv och kom med avgörandet att ett bageriföretag med ekonomiska svårigheter inte kan överföra arbetstagare till anställning på deltid, utan arbetsgivaren är i stället tvungen att säga upp arbetstagarna helt. Denna dom orsakade också Antell-bagerierna stora extra kostnader. Men nu i synnerhet ter sig livsmedelsarbetarnas seger för två år sedan som en riktig pyrrhusseger.

Man kan bara fråga sig, vad som ännu måste hända inom bageri- och konditoribranschen innan Finlands Livsmedelsarbetareförbundet SEL förstår att det inte längre fungerar att hålla fast vid 50 år gamla kollektivavtalsbestämmelser? Eller är systemet och dess upprätthållande så mycket viktigare än att behålla arbetsplatserna? Men så länge som arbetsfreden är viktigast för de största företagen och upprätthållandet av det stela och oflexibla kollektivavtalet är viktigast för SEL, kommer antalet bagerier och konditorier att minska och centraliseringen av bageriverksamheten att öka. Till följd av detta minskar arbetsplatserna ytterligare.

Finland har redan en konkurrensmyndighet som tycks göra sitt yttersta för att företagsverksamheten i enlighet med den fria konkurrensen ska koncentreras till några enstaka företag. Det är ytterst tråkigt att kollektivavtalet för bagerianställda och dess bestämmelser verkar leda till samma slutresultat. Antells beslut att upphöra med bageriverksamheten är faktiskt igen ett stort steg mot en upplösning av det allmänt bindande kollektivavtalet. Om den

allmänt bindande verkan upplöses, innebär det i praktiken att företagen (beroende av facklig organisation) skulle konkurrera med varandra enligt olika arbetsrättsliga spelregler. Detta är ingen önskvärd lösning, knappast heller ur arbetstags synvinkel. Men det nuvarande systemet är inte heller förnuftigt: de stora livsmedelsföretagen (tillsammans med facket) slår fast möjligast strikta spelregler, som även de små och medelstora bageri- och konditoriföretagen måste följa. Visst skulle det ändå vara vettigt att sörja för framtiden, för en företags- och arbetskraftsintensiv bransch, precis som man redan gjort i hotell- och restaurangbranschen. ☺

Mika Värynen

**Leipomo Primula Oy verkar i Träskända med nya ägare sedan 2015.*

***Som bilaga till denna tidning finns en broschyr som beskriver Finlands Bageriförbundet rf:s verksamhet och vad Bageriförbundet gör för sina medlemsföretag. Välkomna med, bagerier och konditorier som ännu inte är medlemmar!*

